

دوره را چگونه می‌بینند، روایت کرده و تجربه می‌کنند.

خواهان فرایندی هستیم که در آن نه دولت‌ها و مقامات، بلکه خود مردم به تعامل بنشینند.»
برگزاری کنفرانس «ارمنی‌های عثمانی در خلال افول امپراتوری» گام مهمی در این جهت بود.

کاوه بیات

گفتگو ۱۶۲

انتخابات ناتمام باکو، نوامبر ۲۰۰۵

انتخابات پارلمانی جمهوری آذربایجان که باره‌ای از ناظران تحولات قفقاز آن را توان آزمایشی دشواری برای الهام علی‌اف و تشکیلات حاکمه او پیش‌بینی می‌کردند، در ۶ نوامبر ۲۰۰۵ به «خیر و خوشی» برگزار شد؛ البته به خیر و خوشی شرکت‌های نفتی صاحب سهم در این حوزه و معدود گروه‌های آذربایجانی بهره‌مند از این خوان گسترده.

سابقه فریزر مدیر برنامه قفقاز موسسه پژوهشی گروه بحران بین‌الملل (ICS) در گزارشی از این انتخابات ضمن اشاره به تخلفات گسترده حزب حاکم - بنی آذربایجان - از بی‌تفاوتی نسبی جامعه جهانی نسبت به این امر نیز خبر داده است.^۱ به نوشته وی این سکوت نسبی را می‌توان به معنای آن تلقی

عربی در خلال اصلاح خط سال ۱۹۲۸ و تغییر الفبا توده مردم از خواندن و کشف مجدد گذشته تاریخی خود محروم شده‌اند. این تغییر خط دولت را قادر ساخت که از طریق برگردان گزینشی میراث مکتوب ترکیه، فقط آن بخش از متون و اسنادی را منتشر کند که مؤید دیدگاه رسمی بودند. در نتیجه جامعه ترکیه در مورد گذشته‌اش بی‌خبر ماند.»

به عقیده اکچام در این بحث که اساسا بر سه محور قدرت تاریخ، خاطره و فراموش اجتماعی جریان دارد، به رغم تمامی اختلاف نظرها، یک خواست عمومی برای آگاهی از تحولات گذشته به چشم می‌خورد و «... بهترین راه دستیابی به گذشته فراهم آوردن مجموعه مشترکی از دانش است که به نحوی صریح و آشکار میان جوامع ترک و ارمنی تقسیم شده باشد. این مجموعه می‌تواند اسناد اولیه تاریخی (مکتوب و شفاهی) این دوره را از مآخذ ترک، آلمانی ارمنی، انگلیسی و غیره شامل شود.»

وی خاطر نشان کرد «برای آنهایی که در عین تعارض و رویارویی، خواهان تفاهم هستند، مهم آن است که بتوانند نحوه تفکر طرف مقابل را درک کنند. عامه ترک باید بفهمد که طرف ارمنی راجع به گذشته خود چگونه فکر می‌کند، به چه نحو آن را روایت می‌کند و به چه شیوه‌ای با آن زندگی می‌کند. و به همین نسبت ارمنی‌ها باید مطلع شوند که ترک‌ها همین

کرد که «... بسیاری از طرفین ذی نفع بیشتر دغدغه استمرار و ثبات سرمایه‌گذاری‌های مربوط به انرژی را در سر دارند تا دموکراسی. تصمیم‌گیران ایالات متحده و کشورهای عضو اتحادیه اروپا ابراز امیدواری کردند که الهام علی‌اف علیرغم نحوه به قدرت رسیدنش، ثبات و اصلاح را با هم توأم کند. در دو سال اخیر حکومت الهام علی‌اف در واقع تغییرات حقوقی-ای را برای ریشه‌کن ساختن فساد و اصلاح نهادهای عمده دولتی ... به وجود آورده است ولی اکثر وعده‌های او از سطح کاغذ فراتر نرفته‌اند.» در حال حاضر آذربایجان در رده-بندی فساد حکومتی در میان ۱۴۶ کشور فاسد جهان، رتبه ۱۴۰ را دارد.

وضعیت فریبنده اقتصادی از جمله دیگر نکاتی است که در این گزارش مورد توجه قرار گرفته است. به نوشته ساینه فریزر با آن که پیش‌بینی می‌شود که با توجه به افتتاح خط لوله باکو جیحان، توسعه حوضه گاز طبیعی شاه دنیز و افزایش ساخت و ساز حاصل از خدمات مربوط به این دگرگونی‌ها تولید ناخالص داخلی آذربایجان در سه سال آینده دو برابر شود ولی چشم انداز اقتصادی باکو چندان مطمئن نیست: «... منابع سرشار آذربایجان به هر حال نامحدود نیستند و اکثر برآوردهای اقتصادی پیش‌بینی می‌کنند که روند رشد از سال ۲۰۱۰ رو به کاهش بگذارد. دولت باید که بتواند عواید حاصل از نفت را تا به حال به حدود یک بیلیون دلار رسیده است تحت یک مدیریت مؤثر قرار دهد. در غیر این صورت آذربایجان در معرض ابتلا به «مرض هلندی» قرار می‌گیرد: وابستگی بیش از حد به بخش گاز و نفت، تورم بالا و کاهش سریع ارزش پول رایج مملکتی که ضربه‌ای اساسی به صادرات خواهد بود. برای تضمین ثبات اقتصادی آذربایجان در آینده دولت باید که بتواند - از طریق توسعه روستایی و تشویق صنایع غیرنفتی - راه‌هایی را برای توزیع تدریجی ثروت پیدا کند.»

ساینه فریزر در ادامه این گزارش بار دیگر بر اهمیت مبارزه با فساد تأکید نهاده و آینده ثبات سیاسی و اقتصادی جمهوری آذربایجان را به پیشبرد این مهم منوط دانسته

است. «رئیس جمهور [آذربایجان] و دولت او برای اتخاذ یک راهکار مؤثر و اساسی در مبارزه با فساد و حفظ ثبات، به یک پشتوانه استوار مردمی، یک مجموعه شهروندی فعال و حاضر در صحنه سیاست، یک نظام قضایی محکم و ارگان‌های نیرومند اجرای قانون نیاز دارد. کلید دستیابی به یک چنین معادله‌ای - یک پارلمان متعهد و حرفه‌ای که با حمایت از اصلاحات به یاری ریاست جمهوری بشتابد - در انتخابات دموکراتیک نهفته است»؛ چیزی که الهام علی‌اف در این دوره از انتخابات نیز، آذربایجان را از آن محروم کرد.

یاشار کمالی

مکتوب ۱۶۴

یادداشت‌ها:

---

1. Sabine Freizer, "Azerbaijan's Unfinished Elections" in Open Democracy, net., 8 November 2005

ژوئیه‌شگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی